

■ Ήρωες της Ελληνικής Επανάστασεως

Αθανάσιος Ραζή-Κότσικας*

Ο άδικημένος ήρωας του Μεσολογγίου

† 10η Απριλίου 1826

Παιδιά μ' μᾶς λείπει ὁ Κότσικας μᾶς λείπει «Πει ὁ Ἀρχηγός μας...», λέει ἡ τελευταία στροφή τοῦ «τραγουδιοῦ τῶν Μεσολογγιτῶν», πού ἀναφέρεται στήν καταμέτρηση τῶν ἐπιζώντων τῆς τραγικῆς Ἐξόδου. Ὁ λόγος γιά τόν Ἀθανάσιο Ραζή-Κότσικα.

Γιά τοὺς Μεσολογγίτες, ὁ 28χρονος ἀγωνιστής πού ἔπese ἡρωικά, δὲν ἦταν ἀπλῶς ἓνας στρατιωτικὸς διοικητῆς στὸν ὁποῖον ὄφειλαν νὰ ὑπακοῦν γιατί ἔτσι τοὺς ὑπέδειξε ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνηση.

Οἱ ἴδιοι διέκριναν στὸ πρόσωπό του τὴν ρωμιοσύνη, τὴν σιγουριά καὶ τὴν ἀποφασιστικὴ ἐνός ἡγέτη. Γι' αὐτὸ καὶ τὸν ἀνακήρυξαν ἀρχηγὸ τῶν «ἐντόπιων ἀρμάτων» πολὺ πρὶν οἱ προσωρινὲς ἀρχές καὶ οἱ ὑπόλοιποι Ἕλληνες ὄπλαρχηγοὶ τοῦ ἀναγνωρίσουν ἀξιώματα.

* * *

Ὁ Ἀθανάσιος Ραζή-Κότσικας γεννήθηκε τὸ 1798 στὸ Μεσολόγι, γόνος τῶν Ραζήδων, ἀρχοντικῆς οἰκογένειας ἀπὸ τὴν Κεφαλλονιά πού εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὴν πόλη στὶς ἀρχές τοῦ 17ου αἰῶνα. Ἡ προσθήκη Κό-

τσικας στο έπώνυμο έγινε προς τιμήν της καταγωγής του από την πλευρά της μητέρας του – το γένος Κότσικα.

Ο Αθανάσιος ανδρώθηκε κατά τα προεπαναστατικά χρόνια, την εποχή δηλαδή που ο αναβρασμός του έθνικου ξεσηκωμού ήταν έντονοτερος από ποτέ.

Πήγε σχολείο και πρόφτασε να αποφοιτήσει από την Παλαμαϊκή Σχολή (Μεσολογγιάδα), σε μια εποχή που η μόρφωση ήταν πολυτέλεια. **Η** πολυτέλεια αυτή στο μέλλον θα μεταφραζόταν σε δεινές ρητορικές και διαπραγματευτικές ικανότητες.

Δέν είναι τυχαίο που ένα από τα χαρίσματα που αποδίδονται στον Ραζηκότσικα είναι ή σπάνια ευγλωττία του. **Τ**α υπόλοιπα ήταν ή ανδρεία, ή μεθοδικότητα και ή στρατηγική του σκέψη. **Χ**αρακτηριστικά δηλαδή, που συνιστούν έναν ιδανικό ήγέτη.

Οταν ξέσπασε ή Έπανάσταση, ο 23χρονος Αθανάσιος πρωτοστάτησε με άλλους προκρίτους της πόλης στην ύψωση της επαναστατικής σημαίας στο Μεσολόγγι. **Λ**ίγο αργότερα, όμοφωνα οί ένοπλοι συμπατριώτες του τον όρισαν αρχηγό των «έντόπιων αρμάτων». **Τ**ο γεγονός αυτό ήταν έντυπωσιακό, αφ' ενός λόγω του νεαρού της ηλικίας του και αφ' ετέρου, διότι αποτελούσε την μοναδική περίπτωση δημοκρατικά εκλεγμένου στρατιωτικού διοικητή.

Στις 20 Μαΐου 1821 ο Ραζηκότσικας πρωτοστάτησε με άλλους προκρίτους της πόλης στην ύψωση της επαναστατικής σημαίας και όρίστηκε από τη φρουρά των ενόπλων Μεσολογγιτών αρχηγός των «έντόπιων αρμάτων», με τον αδερφό του Γιαννάκη ως ύπαρχηγό.

Ο νεαρός αγωνιστής δέν άργησε να δικαιώσει την έμπιστοσύνη τους. **Α**ποδεικνύοντας πως εκτός των προαναφερθέντων προτερημάτων, δέν του έλειπαν ή αντίληψη και όξυδέρκεια, έγκατέστησε φρουρές ναυτικών και ψαράδων, που γνώριζαν τα περάσματα της λιμνοθάλασσας, σε νησίδες όπως την Κλείσοβα, τον Προκοπάνιστο και κυρίως το Βασιλάδι. **Μ**έχρι τον Σεπτέμβριο του 1821, έπιμελήθηκε της κατασκευής τοιχίου και της τοποθέτησης έξι τουλάχιστον κανονιών. **Τ**α νησάκια αυτά έλεγχαν τους φυσικούς διαύλους των ρηχών νερών, μέσω των οποίων επικοινωνούσαν με την άνοιχτή θάλασσα.

Ο Ἀθανάσιος Ραζηκότσικας πλάϊ στον Ἀλέξανδρο Μαυροκορδάτο.

Παράλληλα, σχεδίαζε μία ἀπροσπέλαστη ὀχύρωση γιὰ τὸ Μεσολόγγι. Ὁ ἴδιος μάλιστα ἀνέλαβε τὴν ἐπίβλεψη, τὸν συντονισμό, ἀλλὰ καὶ μεγάλο μέρος τῆς χρηματοδότησης τοῦ ἔργου. Οἱ κάτοικοι ἐπίσης συνέβαλαν μὲ ἐράνους καὶ ἐθελοντικὴ ἐργασία.

* * *

Ἐνας ἀπὸ τοὺς κυριότερους λόγους, γιὰ τοὺς ὁποίους τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθανασίου Ραζηκότσικα-παρέμεινε στὴν ἀφάνεια, ἦταν ἡ ἀντιδικία του μὲ τὸν Ἀλέξανδρο Μαυροκορδάτο.

Ξεκίνησε ὡς μία ἄτυπη ἀντιπαλότητα τὸν Μάιο τοῦ 1822, ὅταν ὁ Ραζηκότσικας ἀρνήθηκε νὰ ἐνισχύσει τὴν ἐκστρατεία πού εἶχε σχεδιάσει ὁ Μαυροκορδάτος στὴν Ἥπειρο.

Ὁ Ἕλληνας πολιτικὸς ὑποστήριζε ἀκράδαντα ὅτι τὸ κλειδί γιὰ νὰ κρατήσουν τὴν Δυτικὴ Στερεὰ –προπύργιο τῆς Πελοποννήσου– ἦταν ἡ Ἥπειρος. **Ὁ Μεσολογγίτης** στρατηγὸς πίστευε ὅτι ἦταν τὸ Μεσολόγγι. **Ἐκτὸς** αὐτοῦ ὅμως, ἐκτιμοῦσε ἀκόμα ὅτι ἡ ἀπουσία τῶν στρατευμάτων ἀπὸ τὴν πόλη, θὰ συνιστοῦσε ἰδανικὴ εὐκαιρία γιὰ τοὺς Τούρκους νὰ εἰσβάλουν. **Ἐτσι,** ἀποφάσισε νὰ στείλει μόλις 50 ἄντρες ὑπὸ τὸν ἀδελφὸ του Γιαννάκη Ραζηκότσικα καὶ τὸν Σπύρο Πεταλούδη, πολεμοφόδια καὶ τὸ γενναῖο ποσὸ τῶν 3.000 γροσίων.

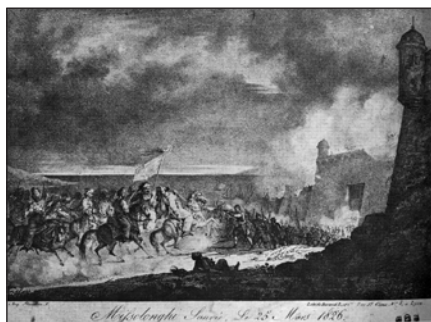
Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐξόργισε τὸν Μαυροκορδάτο. **Σὲ** ἐπιστολὴ του μάλιστα, χαρακτήρισε τὸ σχέδιο τῆς ὀχύρωσης τοῦ Μεσολογγίου «μωρὸν καὶ ἀνόητον» καὶ τοὺς πολῖτες πού ὑπάκουσαν τὸν Ραζηκότσικα, «ξευτελισμένον κόσμον». **Ἐν** τέλει, ἡ ἀπόφασή του ἀποδείχθηκε ὀρθή. **Οἱ** ἑλληνικὲς δυνάμεις καταστράφηκαν στὸ Πέτα καὶ οἱ Τούρκοι πάνοπλοι, μὲ αἰγυπτιακὲς καὶ ἀλγερινὲς ἐνισχύσεις ἐπιτέθηκαν στὸ Βασιλάδι. **Ἐκεῖ,** τὸ ἔμπειρο σῶμα μαχητῶν πού εἶχε ὀργανώσει ὁ Ραζηκότσικας κατάφερε νὰ ἀποκρούσει τὶς σφοδρὲς ἐπιθέσεις.

* * *

Ἡ στρατηγικὴ δεινότητα τοῦ Μεσολογγίτη ἀποδείχθηκε ἀκράδαντα λίγους μῆνες ἀργότερα, κατὰ τὴν πρώτη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τὸν Ὁμὲρ Βρυώνη. **Ἀριθμητικά,** οἱ Ἕλληνες ἦταν καταδικασμένοι.

Ὁ Ραζηκότσικας ἐπιτηδευμένα καθυστέρησε τοὺς Τούρκους

μὲ πολυήμερες διαπραγματεύσεις. **Εἶχε** πληροφορηθεῖ γιὰ τὸ σχέδιο πὸν ὑπῆρχε ἐκ τῶν ἔσω, νὰ παραδοθεῖ ἡ πόλη, καὶ ἦταν ἀποφασισμένος νὰ τὸ ἀποτρέψει. **Μόλις** ἔφτασαν οἱ ἐνισχύσεις τριῶν χιλιάδων ὀπλοφόρων, ὁ **Ραζηκότσικας** ἔδωσε ἐντολὴ στὰ γυναικόπαιδα νὰ πᾶνε στὶς κοντινότερες στὴν ὀχύρωση ἐκκλησίες, νὰ χτυπήσουν τὶς καμπάνες καὶ νὰ ψάλουν ὅσο πιὸ δυνατὰ μποροῦσαν. **Ἔτσι** οἱ **Τουρκοὶ** πείστηκαν πὼς οἱ πολιορκημένοι γιόρταζαν. **Χρησιμοποίησαν** τὴν τακτικὴ τοῦ αἵφνιδιασμοῦ καὶ οἱ Ἕλληνες, πὸν ἦταν προετοιμασμένοι, μπόρεσαν νὰ τοὺς ἀποκρούσουν ἐπιτυχῶς.

Ἡ ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου.

Στὴν πολύτομη «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως», βιβλίο ἀναφορᾶς γιὰ τὴν περίοδο τοῦ '21, τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθανασίου **Ραζηκότσικα** παραλείπεται. **Τόσο** στὸν θρίαμβο στὸ Βασιλάδι, ὅσο καὶ στὴν ἀπόκρουση τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη, ὁ «μαυροκορδατικὸς» ιστοριογράφος, **Σπυρίδων Τρικούπης**, πὸν ἀργότερα παντρεύτηκε καὶ τὴν ἀδερφή τοῦ Ἑλληνα πολιτικοῦ, δὲν κατονόμασε τὸν ἡγέτη τῶν Μεσολογγιτῶν.

* * *

Τὰ ἐπόμενα δύο χρόνια, ὁ Ἀθανάσιος **Ραζηκότσικας** συνέχισε νὰ ἐνισχύει τὴν γραμμὴ ἄμυνας τῆς πόλης καὶ νὰ υπερασπίζεται τοὺς Μεσολογγίτες στὶς κόντρες πὸν συχνὰ ξεσποῦσαν μὲ τοὺς Σουλιώτες πολεμιστὲς πὸν εἶχαν ἐγκατασταθεῖ στὸ Μεσολόγγι. **Τὸ** 1824 συμμετεῖχε στὴν πανηγυρικὴ ὑποδοχὴ τοῦ Λόρδου Βύρωνα. **Εἰκάζεται** ὅτι εἶναι ὁ φουστανελοφόρος δίπλα στὸν φραγκοφορεμένο **Μαυροκορδάτο** στὸν διάσημο πίνακα τοῦ **Θεόδωρου Βρυζάκη**. **Στὶς** 17 **Μαρτίου** συνυπέγραψε μὲ ἄλλους προκρίτους τῆς πόλης τὴν ἀνακήρυξη τοῦ ποιητῆ ὡς «**Εὐεργέτου** καὶ πολίτου τοῦ Μεσολογγίου».

* * *

Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1825, ξεκίνησε ἡ τελευταία μεγάλη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου. **Ἀψηφώντας** τὸν κίνδυνο καὶ δεδομένου ὅτι λόγω κύρους θὰ μποροῦσε νὰ εἶχε μείνει πίσω καὶ ἀσφαλῆς, ὁ **Ραζηκότσικας** ἔδωσε τὸ παρὸν στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ μετώπου. **Ἐπικεφαλῆς** 422 μαχητῶν, ἀνέλαβε

Ἡ ὑπόδοχή τοῦ Λόρδου Βύρωνα στὸ Μεσολόγγι. Εἰκάζεται ὅτι ὁ φουστανελοφόρος πλάϊ στὸν Μαυροκορδάτο εἶναι ὁ Ραζηκότσικας.

μαζί με τὸ σῶμα τοῦ Ἀνδρέα Ἰσκοῦ, τὴν ἄμυνα τῆς νευραλγικῆς Μεγάλης Ντάπιας συμμετέχοντας σὲ τρομερὲς μάχες. Πῆρε μέρος στὶς ἐφορμήσεις ἐκτὸς τῶν τειχῶν, ἐπιδεικνύοντας «τεράστιον ἀνδρείαν» ἂν καὶ ἄπειρος στὸν πόλεμον, ὅπως γράφει ὁ Κουτσοσίκας.

Ἀφοῦ ἡ ἀποστολὴ κρίθηκε ἐπιτυχῆς, τὸ σῶμα τοῦ Ραζηκότσικα κλήθηκε νὰ ὑπερασπιστεῖ τὴν Ντάπια τοῦ «Φραγκλίνου» ἢ «Τερίμπιλε», μαζί με αὐτὸ τοῦ Κίτσου Τζαβέλα τὸν Αὐγούστο τοῦ 1825. Ἀκολούθησαν αἱματηρὲς καὶ φονικότατες μάχες, ὥσπου τελικὰ ἀποκρούστηκαν οἱ πολιορκητὲς ποὺ εἶχαν πατήσει τὴν ντάπια.

Ἐνδεικτικὸ τοῦ πόσο παραγκωνισμένος ἦταν ἀπὸ τὴν κεντρικὴ διοίκηση, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι μέχρι τότε, δὲν τοῦ εἶχε χορηγηθεῖ δίπλωμα στρατηγίας καὶ δικαίωμα στρατολογίας. **Σ**τὶς 17 Αὐγούστου, 13 ἐπιφανεῖς μὴ Μεσολογγῖτες ὄπλαρχηγοί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ἰσκος, ὁ Βλαχόπουλος, ὁ Μπότσαρης, ὁ Τζαβέλας καὶ ὁ Στουρνάρης, ζήτησαν μὲ ἐπιστολὴ νὰ τοῦ ἀποδοθοῦν αὐτὰ ποὺ τοῦ ἔπρεπαν. Ἀκολούθησαν στὶς 25 τοῦ ἴδιου μηνῆ, οἱ συμπατριῶτες του μὲ νέα ἐπιστολὴ.

Ἐνῶ μαίνονταν φονικότατες μάχες, στὶς ὁποῖες πρωταγωνιστοῦσε ὁ Ραζηκότσικας, ἔχοντας μετατραπεῖ ἀπὸ πρόκριτο σὲ ἀγωνιζόμενο ὑπερασπιστὴ τῆς πόλης του, ἔγινε γνωστὸ πὼς ὁ Σπυρίδων Τρικούπης προωθοῦσε ἄλλον ὄπλαρχηγὸ γιὰ στρατηγὸ στὸ Μεσολόγγι. **Τ**ότε, ἔγινε κάτι τὸ σπάνιο στὴν στρατιωτικὴ ἱστορία τῶν Ἑλλήνων. **Ἐ**πάνω στὴν Ντάπια τοῦ Φραγκλίνου, 140 Μεσολογγῖτες ὄπλοφόροι, δήλωσαν γραπτῶς πὼς εἶχαν ἐπιλέξει στρατηγὸ τὸν Ἀθανάσιο Ραζηκότσικα καὶ αὐτὸν μόνο θὰ ὑπάκουαν.

* * *

Στὰ τέλη τοῦ 1825 κατέφθασε στὸ Μεσολόγγι ὁ Ἱμπραήμ Πασᾶς καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ Γενάρη ἔστειλε προτάσεις συνθηκολόγησης. **Ὁ** ἀναβαθμισμένος πιά Ραζηκότσικας ἀπάντησε ἀρνητικά. **Ὁ** κλοιὸς ὅμως ἔσφιγγε. **Ἀ**πὸ ἀτυχὲς γεγονὸς, ἔπεσε τὸ Βασιλάδι. **Ἀ**κολούθησε ὁ Ντολμᾶς ἐνῶ τὸ Αἰτωλικὸ συνθηκολόγησε. **Οἱ** προτάσεις παράδοσης ἦταν συνεχεῖς καὶ ὀλένα πιὸ δελεαστικές. **Ἡ** φρουρὰ ὅμως ἦταν ἀποφασισμένη

νά μὴν κάνει πίσω: «**Α**ποροῦμεν πὼς ἐτολμήσατε νὰ ζητήσετε ὀκτῶ χιλιάδες ἄρματα, τὰ ὁποῖα ἀχνίζουν ἀπὸ τὸ αἷμα σας καὶ νὰ σᾶς τὰ δώσωμεν μὲ τὰ χέρια μας».

Η πείνα καὶ ἡ ἀπουσία ἐνισχύσεων ὅμως, δὲν ἄφηνε πολλὰ περιθώρια στοὺς πολιορκημένους. **Η** Ἐξοδος ἦταν μονόδρομος. **Μ**ετὰ ἀπὸ πολλὲς συσκέψεις, πάρθηκε ἡ τελικὴ ἀπόφαση καὶ ξεκίνησε ἡ κατασκευὴ τῶν τεσσάρων γεφυριῶν πού θὰ χρησιμοποιοῦσαν οἱ Ἐξοδιῆτες. **Ο** Ἀθανάσιος Ραζηκότσικας ἔδρασε γιὰ ἀκόμη μιὰ φορὰ ὡς γνήσιος ἠγέτης, μπαίνοντας μπροστὰ τόσο στὶς ἀποφάσεις, ὅσο καὶ στὴν κρίσιμη ὥρα. **Κ**ατὰ τὴν πολύμηνη πολιορκία, εἶχε κατασπαταλήσει ὅλη του τὴν περιουσία γιὰ προμήθειες τροφίμων πού μοίραζε στοὺς πενιασμένους συμπολίτες του.

Σύμφωνα μὲ τὶς ἱστορικὲς καταγραφές, φαίνεται ὅτι στὶς 28 Φεβρουαρίου τοῦ 1826 κατόρθωσε νὰ ἐφοδιάσει τὴν Φρουρὰ μὲ 13.850 ὀκάδες καλαμπόκι καὶ 630 ὀκάδες σιτάρι, ἐνῶ στὶς 12 Μαρτίου 1826 μὲ 7.000 ὀκάδες ἀλεύρι.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς πολιορκίας, ὁ Ραζηκότσικας συμμετεῖχε σὲ ὅλες τὶς συσκέψεις, ὅπως καὶ σὲ αὐτὴν πού ἀποφασίστηκε ἡ Ἐξοδος.

«**Η**ταν πρῶτῃ, Σάββατο τοῦ Λαζάρου, 10 Ἀπριλίου τοῦ 1826, ὅταν συγκροτήθηκε τὸ νεκροδόξαστο ἐκεῖνο συμβούλιο ἀποφάσεως. **Η**ταν ἓνα συμβούλιο θανάτου. **Οἱ** καπεταναῖοι εἶχαν ἀναλάβει νὰ διερευνήσουν, μὲ ἀνιχνευτὲς τὴν ὑπαρξὴ μυστικοῦ δρόμου-διόδου γιὰ ἀκίνδυνο πέρασμα τῶν ἐλεύθερων Πολιορκημένων στὴν ἐλευθερία. **Κ**ανένας ὅμως δὲν ἔφερε ἐλπιδοφόρα πληροφορία. **Οἱ** λόγχοι καὶ οἱ στενωποὶ φυλάγονταν ἄγρυπνα ἀπὸ τοὺς πολιορκητὲς σὲ βάθος χώρου καὶ τόπου. **Γ**ενικὴ ἦταν ἡ κατῆφεια καὶ ἡ σιωπηλὴ θλίψη. **Τ**ὴν σιωπὴ τῆς στιγμῆς ἔσπασε ἡ βροντώδης καὶ σταθερὴ ἔκρηξη τοῦ τρανοδύναμου ἀρχηγοῦ τῆς Φρουρᾶς, τοῦ Θανάση Ραζη-Κότσικα.

Τὸ μαχαίρι (τύπου jambiya) καὶ ἡ βραχύκανη πιστόλα μὲ εὐρωπαϊκὸ μηχανισμό πυρόλιθου τοῦ Ἀθανασίου Ραζηκότσικα.

— **Υ**πάρχει δρόμος ὡρέ!

— **Π**οιὸς εἶναι, στρατηγέ, καὶ δὲν τὸν λὲς τόση ὥρα; διαμαρτυρήθηκαν ὅλοι οἱ παριστάμενοι.

— **Εἶναι** ὁ δρόμος τοῦ Θεοῦ, φωνάζει».

(Τὸ κείμενο εἶναι ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ν. Βούλγαρη «Τὸ Μεσολόγγι τῶν Ἰδεῶν, ἐρμηνεῖα τῆς ἀπόφασης τῆς ἐξόδου»).

Τὸ βράδν τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου, 10 Ἀπριλίου 1826, ἔδωσε τὸ σύνθημα: «**Ἐπάνω τους, Πάρτε τους...**», καὶ «**χίμηξε**» πρῶτος. Ἔτσι, ἦταν καὶ ἀπὸ τοὺς πρῶτους ποὺ ἔπεσαν. Σκοτώθηκε μαχόμενος, προσπαθώντας νὰ διανοιξοῖ ἀσφαλῆ δρόμο γιὰ μίᾳ ὀμάδα γυναικόπαιδων.

* * *

Μέχρι σήμερα, τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθανάσιου Ραζηκότσικα παραμένει στὴν ἀφάνεια. Ἡ προσωπικότητά του, ὁ ἡρωϊσμός καὶ ἡ τεράστια συμβολή του στὸν Ἀγῶνα εἶναι δυσανάλογα πρὸς τὴν ἀναγνώριση καὶ τὶς ἱστορικὲς ἀναφορὲς στὸ πρόσωπό του. Ὑπὸ ἄλλες συνθήκες, ὁ Μεσολογγίτης στρατηγός, θὰ συγκαταλεγόταν πλάϊ στοὺς σπουδαίους Ἑλληνας ὀπλαρχηγούς τοῦ '21.

Ὡστόσο, ἡ προσφορά του φαίνεται νὰ παραγκωνίστηκε μᾶλλον γιὰ λόγους πολιτικούς, προσωπικὲς ἀντιπαλότητες καὶ ἀτυχεῖς συγκυρίες. Ἡ μνήμη του ἔμεινε νὰ τιμᾶται κυρίως μέσω τῆς λαϊκῆς παράδοσης καὶ τῶν τοπικῶν μεσολογγίτικων συλλόγων.

Εἶναι χαρακτηριστικό, ὅτι ἀκόμα καὶ στὴν διάσημη λιθογραφία τῆς «Ἐξόδου» τοῦ Βρυζάκη, ὅπου στὸ περιθώριο ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων ποὺ πρωτοστάτησαν, ὁ Ραζηκότσικας ἀπουσιάζει...

*Ἀθανάσιου Ραζηκότσικα,
τοῦ ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένου
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσιν
καὶ ἐνδόξως πεσόντος
ἐν τῇ Ἐξόδῳ τοῦ Μεσολογγίου
Αἰωνία ἡ μνήμη!*

(*) Πηγή: <http://www.mixanitouxronou.gr/> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.